

Pratarmė

Colloquia 16-uoju numeriu pasirodo kiek pasikeitusi. Nuo 1999 m. sumanyta kaip tęstinis mokslo straipsnių leidinys, 2006-aisiais ji transformuota į periodinį recenzuojamą mokslo žurnalą, leidžiamą dukart per metus poligrafiniu ir elektroniniu būdu. *Colloquia* ir toliau susitelkia į XX–XXI a. literatūros tyrimus, yra atvira teorijos darbams bei tarpdalykinėms literatūros studijoms, siekia publikuoti įvairiais požiūriais bei skirtingomis metodologijomis grįstus tyrimus, pasižyminčius analizės, interpretacijos ar medžiagos originalumu. Mokslo straipsnius numatoma papildyti laisvesniais probleminiais svarstymais, pokalbiais, reikšmingais archyvais ir vertimais, mokslo knygų recenzijomis bei anotacijomis. Daugiausia dėmesio skiriant Lietuvos literatūrai, ilgainiui ketinama žvalgyti jai istorine patirtimi artimą Rytų bei Vidurio Europos regiono kultūrą.

Šio numerio branduolį sudaro mokslo darbai, gvildenantys keletą lietuvių literatūrologijos istorinių fragmentų – teoretiko Algirdo Juliaus Greimo, tyrinėtojo Rimvydo Šilbajorio, rašytojo ir kritiko Antano Venclovos teorinių įsitikinimų šakotumą, metodinių įrankių arsenalą, konkrečias išvagas. Dalia Satkauskytė kvestionuoja dažną priekaištą semiotikai dėl teorinio ir praktinio abejingumo greta teksto esančiai istorinei, socialinei būčiai. Niuanсуotai nagrinėdama Greimo prielaidas ir tyrimus, autorė prieina išvadą, jog semiotika kontekstų ne ignoroja, o ieškodama metodologinės koherencijos sąmoningai susitelkia į reikšmę kuriančias tekstines struktūras. Net trys straipsniai siekia perprasti Šilbajorio literatūros sampratą ir pamatinius analizės principus. Loreta Mačianskaitė, įdėmiai nagrinėdama jo darbus apie rašytojus Antaną Škėmą ir Icchoką Merą, ieško kritiko etinių ir estetinių pažiūrų formulės, aptinka sąlytį su krikščionišku egzistencializmu; Donata Mitaitė, analizuodama Šilbajorio tekstus apie Tomą Venclovą, ryškina prieštarinę santykį tarp tyrinėtojo deklaruojamos metodologijos ir konkrečių kūrinių interpretacijos, girdi publicisto įkarštį; Eugenijus Žmuida išsamiai pristato menkia Lietuvoje pažįstamas Šilbajorio slavistikos studijas. Svarstant Šilbajorio tyrimus, netiesiogiai mezgasi ir spausdinamų straipsnių vidinės sąsajos, pritarimai ar ginčai. Lietuvos kritikos istorijai svarbi Elenos Baliutytės publikacija apie Antaną Venclovą, kuris, pasak autorės, prieš tapdamas įsitikinusiu kairiuoju ir realizmo estetikos adeptu, kurį laiką buvo „formalistas“ kritikoje ir ekspresionistas kūryboje. Aptariant jo es-

tetines nuostatas, kūrinio vertinimo kriterijus, kartu glaustai apibūdinama bendroji Nepriklausomybės ir dalies sovietmečio kritikos padėtis, ją lėmę veiksniai, egzistavusios raidos alternatyvos.

Ne mažiau atidus žvilgsnis numeryje tenka literatūros tekstams. Agnė Jurčiukonytė, įsiskaitydama į porą XX a. 3–4-ojo dešimtmečio lietuvių rašytojų kūrinių (Petro Tarulio *Trejos devynerios* ir Petro Cvirkos *Frank Kruk*), lygina dvi komiško diskurso formas – parodiją ir satyrą; atskleidžia jų pasakojimuose veikiančią teatrinį mechanizmą ir metaliteratūrinės plotmės turinį. Imelda Vedrickaitė originaliu aspektu – gimties ir mirties dichotomija – perskaito jau pakankamai ryškios, tačiau ligi šiol bemaž netyrinėtos nūdienes prozininkės Lauros Sintijos Černiauskaitės kūrybą.

Spausdinamos recenzijos atkreipia dėmesį į keletą reikšmingų leidinių ir paliudija įvairialypius šiandieninių lietuvių literatūrologų domės laukus. Gintarė Bernotienė įvertina pastaruosiu metu ypač suaktyvėjusias Lietuvos lyginamąsias studijas; Giedrė Šmitienė giliai apmąsto Ritos Tūtlytės knygą apie lietuvių lyriką; Dalia Černiauskaitė apžvelgia stiprėjančius vaikų literatūros tyrimus; Eugenijus Žmuida prisimena kiek ankstėliau išleistą Šilbajorio sustruktūruotą lietuvių literatūros istoriją, adresuotą užsienio skaitytojams. Pokalbių rubriką pradeda Juozo Girdzijausko ir Virginijaus Gasiliūno pašnekesys apie naująjį profesoriaus veikalą *Lietuvių literatūros vagoje*.

Atsinaujinusi *Colloquia* tikisi akademinės bendruomenės aktyvumo.

LORETA JAKONYTĖ